

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק דלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרה

ערב שבת-קודש
פרשת משפטים
כ"ו בשבט ה'תשס"ו

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ו בשבט ה'תשס"ו – ג' באדר ה'תשס"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ו בשבט	הלי עבודת יום הכפורים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	הלי עבדים.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע מט.
ש"ק	כ"ז בשבט	פרק ד-ה. הלי מעילה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ב.	מ"ע מט. קיח.
א'	כ"ח בשבט	פרק ב-ד.	פרק ג.	מל"ת קיג.
ב'	כ"ט בשבט	פרק ה-ז.	פרק ד.	מל"ת קיד.
ג'	ל' בשבט	פרק ח. לך אובח וגוי. ספר הקרבנות והוא ספר תשיעי.. הלי קרבן פסח.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ה.	מל"ת קיד. מ"ע נה. מל"ת קטו. קטו.
ד'	א' באדר	פרק ג-ה.	פרק ו.	מ"ע נו. נו. נח.
ה'	ב' באדר	פרק ו-ח.	פרק ז.	מל"ת קכה. קכג. קכח. קכו. קכז. קכא. קכב.
ו'	ג' באדר	פרק ט-י. הלי חגיגה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ח.	מל"ת קיז. קיט. קיח. מ"ע נג. נב.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן יציאת ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
5.58	5.34.2	12.24	11.54	9.02	6.20	5.23	5.02	4.15	ו', כ"ו בשבט
5.59	5.35.0	12.24	11.54	9.02	6.19	5.22	5.01	4.14	ש"ק, כ"ז בשבט
6.00	5.35.8	12.24	11.54	9.01	6.18	5.21	5.00	4.13	א', כ"ח בשבט
6.01	5.36.6	12.24	11.54	9.00	6.17	5.20	4.59	4.12	ב', כ"ט בשבט
6.01	5.37.4	12.24	11.54	9.00	6.15	5.19	4.58	4.11	ג', ל' בשבט
6.02	5.38.1	12.23	11.53	8.59	6.14	5.18	4.57	4.10	ד', א' באדר
6.03	5.38.8	12.23	11.53	8.58	6.13	5.17	4.55	4.09	ה', ב' באדר
6.04	5.39.6	12.23	11.53	8.58	6.11	5.16	4.54	4.07	ו', ג' באדר

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י
6.13	5.15	6.11	5.02	6.12	5.12	6.11	5.02	6.13	5.15
6.18	5.20	6.16	5.08	6.17	5.17	6.16	5.08	6.18	5.20

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן

מז"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יור"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: <http://chabad.org.il> דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

"מוסיף על הראשונים"

התורה היא עניין נעלה ביותר שהנבראים לא היו יכולים להשיגו
בנחות עצמם □ בכל זאת ה"משפטים" שקדמו למתן-תורה,
"ושפטו את העדה בכל עת", היו הכנה לקבלת התורה □ גם
לאחר שהתורה נמשכה בשכל, יש לזכור ש"משפטים", ביסודם, הם
למעלה ממעם ודעת □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

מהלכת, הזין מכאן והזין מכאן והיא באמצע,
כך התורה דינן מלפניה ודינן מאחריה והיא
באמצע".

ב. ויש לבאר השייכות דמשפטים למתן-תורה,
שלכן צריכים להיות הן לפני מתן-תורה והן
לאחרי מתן-תורה:

משפטים – הם עניינים המחוייבים על-פי
השכל. וכידוע⁵ בעניין ג' החלוקות דחוקים,
עדות ומשפטים, שחוקים הם מצוות שאין להם
מקום בשכל כלל, ואדרבה, השכל מקשה
קושיות עליהם; עדות הם מצוות שיש להם
מקום בשכל, אבל השכל מצד עצמו אינו
מחייבם, והיינו, שלאחרי שהתורה ציוותה על
מצוות אלו, אפשר להסבירם גם בשכל;
ומשפטים הם מצוות שהשכל עצמו מחייבם,
גם לולי ציווי התורה, ועל-דרך מאמר רז"ל⁶
"אלמלא לא ניתנה תורה היינו למידין צניעות
מחתול וגזל מנמלה".

ואילו העניין דמתן-תורה – הרי ידוע מה
שכתוב במדרש⁷ "משל... למלך שגזר ואמר בני
רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו

א. התחלת פרשתנו היא: "ואלה המשפטים
אשר תשים לפניהם", "ואלה מוסיף על
הראשונים"⁸, היינו, שהמשפטים שבפרשתנו
שייכים לעשרת-הדברות ("הראשונים")
ומוסיפים עליהם.

וכשם שמצינו שישנם "משפטים" הבאים
בהוספה לאחרי עשרת-הדברות, כמו כן ישנם
"משפטים" הבאים קודם עשרת-הדברות, כמו
שכתוב בפרשה שלפני זה⁹ "ושפטו את העם
בכל עת", דקאי על המשפטים שהיו קודם
מתן-תורה, ועניינם היה הכנה למתן-תורה,
שהרי פסוק זה נאמר על-ידי יתרו, ואיתא
בוהר¹⁰ שדיבורו והודאתו של יתרו היו הכנה
למתן-תורה.

ונמצא, שב' סוגי המשפטים, הן המשפטים
דפרשת יתרו והן המשפטים דפרשת משפטים,
יש להם שייכות למתן-תורה, אלא שהחילוק
ביניהם הוא, שהמשפטים דפרשת יתרו באים
קודם ובתור הכנה למתן-תורה, והמשפטים
דפרשת משפטים באים לאחרי ובהוספה למתן-
תורה.

וכדאיתא במדרש¹¹: "משל למטרונה שהיתה

5 שמו"ר שם.
6 ראה רמב"ן ואתחנן ו, כ. הנסמן בתו"מ סה"מ
תמוז ס"ע יג.
7 עירובין ק, סע"ב.
8 שמו"ר פי"ב, ג.

1 שמו"ר פי"ל, ג. מכילתא ופרשי"י עה"פ.
2 יתרו יח, כב. וראה שמו"ר שם.
3 ראה רשב"ם שם, יג.
4 ח"ב סז, ב. סח, א. נת' בסה"מ תש"ט ס"ע 56
ואילך. לקו"ש חי"א עמ' 74 ואילך. ועוד.

דבר מלכות

מתנה זו – דווקא לאחר שישנה יגיעה ועבודה במדרגה השייכת לאדם, שזהו עניין "ושפטו את העם בכל עת", שהם המשפטים שלפני מתן-תורה, ואז נותנים מלמעלה את העניין דמתן-תורה, אור שלמעלה מהשתלשלות.

ועל-דרך זה בנוגע לעניין המשפטים שלאחרי מתן-תורה:

יכולים לחשוב, שכיוון שמתן-תורה הוא אור נעלה ביותר, הרי אין לו שייכות לעולם כלל. ועל כך באה ההוראה – שלאחרי הגילויים הנעלים ביותר, יש להוריד ולהמשיך אותם בפנימיות ב"משפטים", בטעם ודעת, בשכל דנפש האלוקית, ועד לשכל דנפש השכלית, ועל-ידו – לחדור ולהשפיע גם על הנפש הבהמית.

אלא שאף-על-פי-כן יש לזכור, שגם לאחר שממשיכים עניינים אלו בשכל, צריך להיות נרגש בהם שבעיקרם וביסודם הם עניינים שלמעלה מטעם ודעת. וכפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בכמה וכמה מאמרים¹², שיש לקיים גם את המשפטים בחיות של קבלת-עול כמו החוקים, כיוון שבאמת גם המשפטים הם עניינים שלמעלה מהשתלשלות, אלא, שכיוון שהתכלית היא המשכת המקיף בפנימי, נמשכים הם גם בטעם ודעת, אבל בעיקרם הם למעלה מטעם ודעת.

וזהו דיוק הלשון "ואלה מוספי על הראשונים": המשפטים אינם עניין נפרד ח"ו, אלא הם הוספה ובהמשך לעשרת-הדברות, ולכן גם בהם צריך להיות נרגש העניין דמתן-תורה שלמעלה מהשתלשלות.

ד. האמור לעיל שכל העניינים הנעלים תכליתם היא שיומשכו ב"משפטים", בעניינים

לרומי, כך כשברא הקב"ה את העולם גזר ואמר השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם¹⁰, כשביקש ליתן התורה ביטל גזירה ראשונה¹¹. וכידוע¹² במעלת המצוות שניתנו במתן-תורה על מעלת המצוות שקיימו האבות – שהאבות הגיעו רק עד שורש הנבראים, ואילו במתן-תורה נעשה החיבור ד"ארץ" ו"שמים", על-ידי המשכת בחינה שלמעלה משניהם, דהיינו שהיא למעלה מההגבלות דמעלה ומטה, ולכן בכוחה לחבר שניהם (וכידוע¹³ שבכדי לחבר ב' הפכים צריכים להיות למעלה משניהם).

ונמצא, שריחוק הערך בין משפטים ומתן-תורה הוא ריחוק גדול ביותר: מתן-תורה הוא עניין שלמעלה גם מבחינת "שמים" (מעלה), ואילו העניין דמשפטים הוא בסוג שכל אנושי, ולא רק שיש להם מקום בשכל (כמו עדות), אלא יתירה מזו – שהשכל מחייבם.

ומבלי הבט על גודל ריחוק הערך ביניהם – הרי שני עניינים אלו קשורים זה לזה, ועד שהמשפטים הם הכנה למתן-תורה וגם הוספה למתן-תורה.

ג. וביאור העניין וההוראה בעבודת האדם:

כאשר מתבוננים במעלת העניין דמתן-תורה, שהוא עניין נעלה ביותר, עד כדי כך שאפילו האבות לא היה בכוחם להגיע לעניין זה בכוח עצמם, ומכל-שכן אנשים כערכנו – עלול אדם לחשוב לעצמו: כיוון שריחוק הערך הוא גדול כל כך – יכולים לשכב לישון ולא לעשות דבר, ולהמתין עד שהקב"ה ימשיך את האור שמלמעלה!

ועל כך היא ההוראה: הן אמת שמתן-תורה הוא עניין נעלה ביותר, שהנבראים אינם יכולים להגיע אליו, אלא ניתן בדרך מתנה מלמעלה, אבל אף-על-פי-כן, אימתי נותנים

12) ד"ה למען דעת תר"צ פ"ה (סה"מ קונטרסים ח"א פד, א). ד"ה הוי' לי בעוורי תרצ"א (תרפ"ז) פ"ג (שם קפ, סע"א. תרפ"ז עמ' רג). סה"מ אידיש עמ' 46. ועוד.

9) תהילים קטו, טו.

10) ראה שיחת ש"פ משפטים, מבה"ח אד"ר תשי"ז ס"ח (תו"מ ח"ט עמ' 85). וש"נ.

11) ראה תניא אגה"ק ס"ב. ובכ"מ.

דבר מלכות

של טעם ודעת, ועד לעניינים תחתונים ביותר – מבואר גם במדרש על הפסוק "ואלה המשפטים גו'", וזה לשונו¹⁵:
"זהו שאמר הכתוב" מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה... אם משים אדם כדבעי, צריכה להיות ההוספה ד"משפטים", שהוא עניין ההמשכה למטה, ולא עוד אלא שהוספה זו היא הנותנת קיום בה"ראשונים", ואילו כאשר חסרה ההוספה ד"משפטים", אזי נחסר גם בה"ראשונים", כי, כל העניינים

גם אם מצד מצבו בגלגול זה אינו צריך לעסוק בעניין זה (השפעה על הזולת), הרי אינו יכול לדעת עניין ומצב נשמתו מצד הגלגול הקודם!...

שנותנים מלמעלה הם רק בשביל התכלית דדירה בתחתונים, ולכן, כאשר חסרה התכלית דדירה בתחתונים, אזי אפשר שיחסר גם בשאר העניינים.

וזהו גם המשך דברי המדרש שם: "מעשה ברבי אסי כשהיה מסתלק מן העולם נכנס בן אחרותו אצלו, מצאו בוכה, אמר לו, רבי, מפני מה אתה בוכה, יש תורה שלא למדת ולימדת, הרי תלמידך יושבים לפניך, יש גמילות חסדים שלא עשית, ועל כל מידות שהיו בך היית מתרחק מן הדינים ולא נתת רשות על עצמך להתמנות על צרכי ציבור (והיינו שאמר לו עניין זה בתור שבח). אמר לו, בני, עליה אני בוכה, שמא אתן דין וחשבון על שהייתי יכול לעשות דיניהם של ישראל, הווי ואיש תרומות יהרסנה".

והיינו, שאין מספיק לימוד התורה והעסק בגמ"ח כאיש פרטי, אלא יש צורך בהתעסקות בטובת הזולת בתור פרנס ציבור, היינו, שמוסר עצמו לגמרי כדי לפעול עם הזולת. ועל זה נאמר "מלך במשפט יעמיד ארץ", היינו, שהעוסק בצורכי ציבור הוא המעמיד ומקיים את הארץ; מה-שאין-כן כאשר הנהגתו היא באופן ד"איש תרומות", "כתרומה הזו

עצמו כתרומה הזו שמושלכת בזויות הבית ואומר מה לי בטורח הצבור, מה לי בדיניהם, מה לי לשמוע קולם, שלום עליך נפשי, הרי זה מחריב את העולם, הווי ואיש תרומות יהרסנה".

כלומר: כאשר ההנהגה היא באופן של תרומה, שמונחת בקרן זוית, להיותה "קודש", ולכן יראה היא להתערב בחולין כדי שלא תטמא ח"ו, וכמו כן עומד הוא בקרן זוית וצווה "אל תגש בי כי קדשתיך", "כי קדשתי וטהרתי יותר ממך"¹⁶, ולכן אני ירא מלהתקרב ("צורירן זיך") לזולתי – הנה על זה נאמר "ואיש תרומות יהרסנה", כיוון שאין זו הכוונה, אלא הכוונה היא להמשיך את העניינים הנעלים ביותר למטה דווקא ובפנימיות דווקא. וזהו הטעם שמצינו בהנהגת רבותינו נשיאינו, ובפרט כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהיו שולחים שלוחים שיפעלו גם עם אנשים פשוטים ובעניינים נמוכים – שעניין זה הוא טובה לא רק עבור הזולת, אלא גם עבור השלוחים עצמם¹⁷ – כיוון שהכוונה היא להמשיך את העניינים הנעלים למטה דווקא. וזהו גם תוכן העניין ד"ואלה מוסיף על הראשונים" – שכדי שיהיו ה"ראשונים"

(15) ישעיה סה, ה ובפרש"י.
(16) ראה גם ת"מ חכ"ה עמ' 46. וש"נ.

(17) תנחומא פרשתנו ב. וראה גם שמו"ר פ"ל, יג.
(18) משלי כט, ד.

דבר מלכות

כאשר אומרים לו שעליו לעסוק בעניין זה, הרי זו ראייה מוכחת שעבודה זו שייכת לשורש נשמתו.

אלא מאי, מצד כל העניינים נראה הדבר באופן אחר – הרי הכל יודעים שישינו עניין הגלגולים, ואס־כן, גם אם מצד מצבו בגלגול זה אינו צריך לעסוק בעניין זה, הרי אינו יכול לדעת עניין ומצב נשמתו מצד הגלגול הקודם. ולהעיר, שגם עניין זה מרומז בפסוק "ואלה המשפטים גו'", שהרי עניין הגלגולים מבואר בזוהר¹⁸ על פסוק זה.

ו. דוגמה לדבר מצינו בספר מעשה אורג על מסכת פאה¹⁹, שמבאר דיוק הלשון "דין אמת לאמיתו"²⁰ – דלכאורה מהו החילוק בין "אמת" סתם ל"אמת לאמיתו" – על־פי מעשה ידוע מהבעש"ט²¹:

מעשה באדם שהפקיד ממון אצל חברו, ומת הנפקד. כשבא המפקיד אל היורשים ותבע את פקדונו, טענו היורשים "שלא פקדנו אבא"²², דהיינו שאביהם לא אמר להם דבר על הפיקדון, ונשבעו על כך. ומכיוון שלא היו עדים למעשה, פטרם בית־דין כדין התורה²³.

אמנם, הכל ידעו שהאמת היא כדברי המפקיד, כי המפקיד היה ידוע כאיש אמת, וכן היה ידוע שלא היה להנפקד סכום כה גדול.

באו איפוא אל הבעש"ט ושאלוהו: כיוון שהדיין פסק כדין התורה, שהיא תורת אמת, ובפרט ש"אלוקים נצב בעדת א־ל"²⁴, דהיינו שהקב"ה עצמו פוסק פסק־דין זה²⁵, הרי זה בוודאי פסק־דין אמת; אבל איך מתאים הדבר עם המציאות!?!...

והשיב להם הבעש"ט: בגלגול הקודם היה

שמושלכת בזוויות הבית", הרי אף שעוסק בגמ"ח בתור איש פרטי, מכל־מקום "יהרסנה", כי על־ידי זה חסרים בהעולם כמה עניינים, וכיוון שהיה ביכלתו לתקנם ולא תיקנם, נחשב לו כאילו הרס אותם.

ד. אמנם, היצר־הרע הוא ערמומי ("א קלוגינקער"), ולכן בא וטוען, שאמנם כל האמור אמת הוא, אבל לא אליו הכוונה ("ניט אים מיינט מען דאס")... לכל אחד יש עניינו הפרטי, והעניין הפרטי שלו הוא להיות "איש תרומות", והראיה לדבר – שאין לו חוש בהפעולה עם הזולת!...

והיצר־הרע אינו מסתפק בכך – בידעו שהאדם יכול לענות לו שהרגשתו שאין לו חוש כו' היא מצד "השוחד יעוור"¹⁷, שהאדם הוא משוחד בנוגע לעצמו ולכן באפשרותו לרמות את עצמו – ולכן עולה בדעתו של היצר־הרע "המצאה" נוספת, וטוען, שגם כשמתדבר עם אנשים אחרים שאין להם פניות לגביו, טוענים גם הם שאין לו חוש בפעולה עם הזולת... וכאמור, אמת הדבר שהעבודה ד"מלך במשפט" היא נעלית ביותר, אבל הוא – אין לו חוש בכך, ולא זהו עניינו, ומביאים כמה וכמה ראיות שאם יעסוק בעניינים נעלים יצליח, ולכן – טוענים הם – אינו צריך לעסוק בעניין המשפטים.

והמענה לזה:

לכל לראש – אין זו עדיין ראייה שזוהי טענה צודקת; ייתכן שכל הטענות הן מתחבולות היצר, ולאמיתו של דבר יש לו שייכות לעניין המשפטים.

ויתירה מזו: אפילו לו יהי כדבריו, הנה

(22) לשון חז"ל – ב"מ כ, סע"ב. וש"נ.

(23) ראה רמב"ם הל' שאלה ופקדון פ"ו ה"ד. טישו"ע חו"מ סרצ"ו.

(24) תהילים פב, א.

(25) ראה סנהדרין ז, סע"א.

(17) פרשתנו כג, ח.

(18) ח"ב צד, א ואילך.

(19) בסופה.

(20) משנה פאה שם.

(21) ראה גם ס' בעש"ט עה"ת ריש פרשתנו,

ובהערות שם.

דבר מלכות

לחבירו, ואף-על-פי-כן האמת לאמיתו היא שהוא חייב לו – כמו כן יכול להיות כן ברוחניות העניינים, שבאמת לאמיתו, מצד הגלגול הקודם, או מצד סיבות אחרות הקשורות עם שורש נשמתם, חייב הוא לזולתו חוב ברוחניות, ולכן שולחים אותו לשלם חוב זה.

(קטעים מהתועדות שבת-קודש פרשת משפטים, מברכים החודש אדר-ראשון, ה'תשי"ט. תורת-מנחם – התנועות ה'תשי"ט, חלק שני (כה) עמ' 65-70 – בלתי מוגה)

המפקיד חייב סכום זה להנפקד או ליורשי הנפקד. ונמצא שהבית-דין פסק דין אמת, שהרי כן הוא האמת, שממון זה שייך ליורשי הנפקד.

ובזה מבאר דיוק הלשון "דין אמת לאמיתו" – שגם כאשר מצד ענייני העולם הזה אין מוכרח שדיני התורה יהיו אמת, מכל-מקום, הרי הם אמת לאמיתו מצד כמה וכמה עניינים שאינם מושגים בעולם הזה.

וכשם שישנו עניין זה בגשמיות, שיכולה להיות מציאות שהאדם יודע בעצמו בוודאות, מבלי לרמות את עצמו, שאינו חייב ממון

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
ישירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

הייתכן שנמצאים עדיין בגלות?!

להוסיף בשלום ופשיטא בשלילת הפכו

כיוון שנמצאים ב"זמן השיא" ("די העכסטע צייט") של ביאת משיח צדקנו, "הנה זה (מלך המשיח) בא", רואים כבר (מעין ו)התחלת פנולתו של מלך המשיח על העמים, "ושפט בין הגויים והוכיח עמים רבים וכיתתו חרבותם לאתים וגו'" – על-ידי זה שהקב"ה נותן בלב המלכים דאומות-העולם ("לב מלכים ושרים ביד ה'") להחליט ולהכריז יחדו על דבר המעמד ומצב ד"כיתתו חרבותם לאתים"...

על-פי האמור לעיל מתחזקת יותר הפליאה והתמיהה, ביחד עם גודל הצער וההבהלה (ועד שמצד גודל הצער אין להאריך בזה ביום השבת) – הייתכן שבני-ישראל נמצאים עדיין בגלות?!!... עד מתי?!!...

הייתכן שלאחרי כל הסימנים על בוא הגאולה האמיתית והשלמה תיכף ומיד ממש, עד להמאורע דערב שבת זה שאפילו אומות העולם מכריזים שהגיע הזמן ד"וכיתתו חרבותם לאתים" – נמצאים אנו ביום השבת-קודש זה בחוץ-לארץ, במקום להימצא, יחד עם כל בני-ישראל מכל קצווי תבל, בארצנו הקדושה, בירושלים עיר-הקודש ובבית-המקדש, מסובים ל"שולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם", שעליו ערוכים הלויטן ושור הבר ויין המשומר!

ועוד ועיקר – שעדיין לא נתקבלה ההודעה והציווי ונתינת-כווח ד"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כפי שקוראים בתורה במנחה) בנוגע לבניין בית-המקדש השלישי! ומזה מובן גודל הצורך וההכרח להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהעניינים שמקרבים ומזרזים ומביאים בפועל ממש את הגאולה תיכף ומיד ממש.

ולכל לראש – בהעניין המודגש בפרשת "משפטים" – פרטי הדינים בין אדם לחבירו מתוך שלום (ופשיטא שלילת הפכו, ביטול סיבת הגלות האחרון), שעל-ידי זה באה הגאולה.

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת משפטים תשנ"ב. ספר-השיחות תשנ"ב, עמ' 363 ו-371)

מולד הלבנה מזכיר את הגאולה העתידה

"ראש חודש" עניינו – מולד וחידוש הלבנה. וכאשר יהודי שואל מהי ההוראה מחידוש הלבנה בנוגע אליו... ועל זה אומרים לו, שאין צורך לחפש בזה רמזים בקבלה ובחסידות כו', כי הדבר מפורש ב"סידור" (השווה לכל נפש): "שהם עתידים להתחדש כמותה", כלומר, ראיית מולד וחידוש הלבנה מזכירה ומעוררת אצל היהודי את העובדה "שהם עתידים להתחדש כמותה".

... חידוש במציאותו האמיתית של יהודי, כלומר, בענייני קדושה, תורה ומצוותיה, שתכלית השלימות בזה תהיה בגאולה העתידה. ומזה מובן שכללות העניין דראיית מולד וחידוש הלבנה מזכיר לכל אחד ואחד מישאל (אפילו לפשוט שבפשוטים) אודות הגאולה העתידה – "שהם עתידים להתחדש כמותה".

(משיחות שבת פרשת משפטים, מברכים-החודש וערב ראש-חודש אדר ה'תשמ"ג. תורת מנחם – התוועדות ה'תשמ"ג, כרך שני, עמ' 978-975 – בלתי מוגה)

"אם כסף תלווה"

הרבי עודד הקמת קופות גמ"ח, עקב אחרי מאזנים ותבע להגביר את ההכנסות וכן את ההוצאות □ "מפליא הוא שמוסד הקשור עם כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, יצמצם כל-כך הוצאתו שלא תהיה יותר על ההכנסה" □ "אינך צריך למהר להחזיר את הכסף שהלווית לך, משום שהנני מקווה שזה יביא לך ברכה והצלחה" □ לרגל פרשת משפטים ושבת שקלים

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

מצמצמים בעבודתם גם במקום נחיצות בה, ובוודאי למותר לעוררם על-דבר מידת הביטחון בכלל, ולא באתי בזה אלא בהערה ובהארה שכדאי להשתמש במידת הביטחון גם בעניין פרטי זה, ולהיות רואים אשר אם יגדילו ההוצאה לפי-ערך, הרי בוודאי יומצא להם מקורי הכנסה יותר גדולים ואפשר אדרבה זהו הדרך, וכמבואר בחסידות... שכשיגדילו צינורי האברים ממשכים חיות יותר גדול.

"גדול יותר ובהרבה"

המצב הכלכלי באותן שנים היה קשה. בכלל-זאת תבע הרבי ממנהלי קופות גמ"ח להגדיל את היקף פעילות החסד. וכך הוא כותב (אגרות-קודש, כרך טז, עמ' כז) למנהל קופת גמ"ח:

שמונן אשר המחזור צריך היה להיות גדול יותר ובהרבה, שהרי בעוונותינו הרבים עדיין לא נתקיימה התפילה שלא יצטרכו עמך בית-ישראל זה לזה, אבל תקוותי חזקה שכל אחד מהם יעשה תלוי בו וכן ישפיע על ידידיו ומכיריו לעשות ככל התלוי בהם להגדלת האפשרויות של קופת הגמ"ח ככל האפשרי ובהקדם האפשרי.

"בברכה לכל המתעסקים בקופה זו, המשתתפים והמסייעים בידם, אשר השי"ת יזכה את בית חב"ד שיוכרחו לנתינת גמ"ח, לא מפני ההכרח בגשמיות אלא רק כדי להיות על-ידי זה מרכבה לספירת חסד דאצילות..." — כך איחל הרבי בכ"ז בניסן תשי"ג (אגרות-קודש, כרך ז, עמ' רכט) ל"הנהלת חברת קופת בחורים דשייבת תומכי-תמימים ליובאוויטש".

הרבי עצמו צירף למכתב 200 דולר וכתב:

מוסגרה גמ"ח מאחת הקופות אשר אצלי, בסך מאתיים שקל, ובמילא הרי יש בידם להגדיל ההוצאה תיכף ומיד, על-כל-פנים במאתיים שקל יותר מההכנסה.

וכל כך למה? מפני שהרבי לא היה שבע רצון מאופן התנהלותו המסודרת והמחושבת מדיי של קופת החברה:

מה שמפליא הוא שמוסד הקשור עם כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, הנה יצמצם כל-כך הוצאתו שלא תהיה יותר על ההכנסה, וכמדומה לי שזהו המוסד היחידי בדי אמות של ליובאוויטש המתנהג ככה".

הרבי ממשיך:

לא הייתי מתערב בזה לולי החשש שיש אצלי, שמפני שיטה זו לא להרבות ההוצאות על הכנסה,

ניצוצי רבי

מתפקידי ה'לשכה'

בד' אלול תש"י כותב הרבי לרה"ח ר' ברוך שיפרין ע"ה:

סכום של אלף ליטרה. ל... סכום של שלש מאות ליטרה. ובימים האלו, ימי הרחמים בטח ימצא[ו] אניש המקורים [המקורות] להלוואות אלו. ובפרט שתקותי שבמשך שתי שנים ישלמו הנ"ל.

במכתב נוסף (מכ"ט מר חשוון תשט"ו) כותב הרבי:

בהנוגע לגמ"ח תקותי שיסדרו על-כל-פנים ל... ש"י לטובת ל... וכן להאברך... ותשואות-חן על הטרחא בזה.

בנוגע לשאלתו אודות הגמ"ח, הנה זה שייך להלשכה לעזרת פליטים אשר בפר"ו, אשר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ הכניס בין תפקידיה גם קופת גמ"ח.

הרבי דואג להלוואות

בשנים הראשונות לא היו קרנות גמ"ח מסודרות לחסידי חב"ד. כשגורמים ואישיים שונים בארץ-הקודש פנו לרבי לקבל הלוואות, ביקש הרבי לסייע להם בדרכים שונות. כך, למשל, כתב בד' בתשרי תשט"ו (ל"הנהלת אגודת חב"ד באה"ק ת"ו, ד' עליהם יחי"ו):

לפלא שזה זמן רב אין מהם כל מכתב... וכן ממה שהיתה הצעה זה מכבר אודות נתינת גמ"ח לכמה אנשים, ולעת עתה לא נענית אם מצאו האמצעים ונתנו הלוואות או לא, ובהמשך לזה הנני להוסיף בזה להשתדל לתת הלוואה למר... על

"לוותר על איזה מהדרישות"

אחת הבקשות שביקש הרבי מהנהלת קרן גמ"ח מסויימת (אגרות-קודש, כרך ו, עמ' קא):
ובטח שמים לב ביחוד לעזר במקרים כאלו שעוזרים להלווה לסדר מקור פרנסה קבוע, אשר אז כדאי לוותר על איזה מדרישות המפעל מאת הלווה, ובלבד להעשות לחי מפרנס את עצמו.

"כל הנוטל פרוטה"

מה שהוא עושה אומר לישראל לעשות. הנה אנו מוצאים דברים שכותב הרבי לפלוני (ח"י

לעסקנו "גמילות חסדים"
ע"י כיהמ"ד ליו באוריטש
ובראש הו"ח אי"א
עוסקים כצ"צ וכו'
טו"ה יוסף מרדכי סי' פעלליג
ומו"ה נתן שלמן שי' פעלליג
ומו"ק חיים שלמה שי' גרינהוט
פאברעל

שלום וברכה:
דערמיט באשטעטיג איך די ערהאלטונג פון אייער כרייו
פון יו"ד כסלו מיט דעם בייגעלעגטן באריכט.
הסס יתברך זאל העלפן, אז איר זאלט פארזעצן אייער
גוטע ארבעט מיט הצלחה און אין אן אופן פון פוסיף והולך,
אין איינקלאנג מיט דער הוראה פון די דאזיגע טעג פון
חנוכה און נר חנוכה וועלכע ווערן אנגעצויגן אין אן אופן
פון פוסיף והולך.
און אזוי ווי די גמרא זאגט, אז איינע פון די מעלות
פון גמילות חסדים איז וואס דאס ווערט געטאן אויך לעשרים,
זאל דער אויבערשטער באגליקן אלע עסקנים, סנדכים און
טעיצער פון דער גמילות חסדים, שיחיו, אז זיי זאלן טאן און און
ציה"ק פתוך עשירות והרחבה בגמילות וברוחניות גם יחד.
בכבוד ובברכה. רבי'ס

איגרת של הרבי (כ"ד בטבת תשכ"א) ל"הנהלת חברת גמילות חסדים על-ידי בית-המדרש ליובאוויטש" במונטריאול. באיגרת מעודד הרבי ומברך את הנהלת הגמ"ח ואף מצרף את השתתפותו הכספית "על-פי מה שכתוב חבר אני לכל אשר יראוך ולשומרי פיקודיך".

ניצוצי רבי

ל"הנהלת קרן גמילות חסדים שעל-ידי מרכז צעירי אגודת חב"ד באה"ק תובכ"א". בשולי האיגרת (נ.ב.) הוסיף הרבי: "זה עתה נתקבל מכתבם מי"ב ניסן (ובכתי"ק): מצו"ב השתתפות". לאיגרת צורפה המחאה בכתב ובחתימת הרבי על סך שמונה-עשרה דולרים.

"השתתפותי סמלית"

בי"ט באדר א' ה'תשל"ח שיגר הרבי מכתב ארוך, יחסית, ליהודי ושמו יעקב שוורץ מתל-אביב. הלה, יהודי בעל לב חם, מבעליו של בית-חרושת לעבודות מתכת ודמות מרכזית ב'התאחדות בעלי המלאכה והתעשייה' בארץ, כתב לרבי סדרה של מכתבים. במכתביו שיתף מר שוורץ את הרבי ברעיונותיו השונים. בין השאר הרבה להפציר ברבי לעלות לארץ.

בידינו מכתבי התשובה של הרבי אליו, מכתבים השופעים חום וחיבה.

אחד ממכתביו אל הרבי כתב מר שוורץ על גיליון רישמי של קופת גמ"ח שבראשה עמד. במכתבו זה מביע הלה את דאגתו לשלום הרבי (בעקבות אירוע הלב בשמחת-תורה של אותה שנה), וכן את תקוותו ל"אחדות ואחוה בין כל שכבות העם".

במכתב תשובתו אליו (מהתאריך הנ"ל), עמד הרבי על מהות המושג אחדות, ובסיומו של המכתב כתב:

...ויהי-רצון שכיוון שיו"ר אגודת גמ"ח הוא, והרי גמ"ח לא מצטמצם דווקא לגמ"ח בממון אלא כולל גם גמ"ח בעניינים נפשיים, שיעשה ויוסיף בהאמור בכל מקום שידו מגעת.

בכבוד ובברכה לבשורות טובות בכל האמור

נ.ב. כיון שהכל בהשגחה פרטית וכתב לי על גיליון רשמי של אגודת גמ"ח, מצו"ב השתתפותי סמלית עכ"פ – בקופת גמ"ח זו, **שבוודאי** מתנהלת על-פי היתר עסקא או בלי ריבית כלל.

תרומה והלוואה

הרבי נהג לשלוח השתתפות בקרנות גמ"ח

באלול תשי"ד; אגרות-קודש, כרך ט, עמ' שא):

אינך צריך למחר להחזיר את הכסף שהלווית לך מקופת כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע, משום שהנני מקוה שזה יביא לך ברכה והצלחה.

גמ"ח בפיקוח הרבי

בשנת תשל"ב הקים הרה"ח הרב זלמן שיחי ליפסקר, משלוחי הרבי בפילדלפיה, את קרן 'גמ"ח ליובאוויטש בפילדלפיה', זאת על-פי הוראת הרבי (מאו תשמ"ח נושא הגמ"ח את שם הרבנית ע"ה). על גמ"ח זה סיפר הלה בשעתו ל'כפר חב"ד' (ג' סיון תשנ"ה – גיליון 668, עמ' 29):

"הרבי ייחס חשיבות רבה לפעילות הגמ"ח. ל'דינר' שמתקיים מדי שנה לטובת הגמ"ח שיגר הרבי בכל שנה – בין תשל"ב לתשנ"ב – מכתב ברכה וצירף צ"ק או כסף מזומן. בנוסף לכך, הרבה הרבי להתעניין במקבלי הגמ"ח – מי הם, מאיזה חוג הם וכו'.

"באחת השנים נשלחו לרבי תמונות מה'דינר', אך לא ראו בהן את השלט שהציג את מטרת ה'דינר', הרבי העיר: 'כדאי שבאירועים כאלה יראו בתמונות – ולכל הפחות בעיקריות – את השלט המציין את האירוע'...

"שנה אחת היה נדיב נכבד 'אורח הכבוד' ב'דינר', ולכבודו ערכנו ערב יותר יפה, שהיה כרוך בהוצאה מסויימת. לדעת המארגנים זה היה כדאי, אבל לפי שעה הרבר השפיע על מאזן הגמ"ח והעלה את סעיף ההוצאות. כשקיבל הרבי (כמו בכל שנה) את הדו"ח הכספי, העיר: 'הייתכן שההוצאות [=על ה'דינר'] כמעט חומש מההכנסה?...'

רב העיר, הגאון המפורסם רבי אפרים אליעזר הכהן יאלעס, היה משתתף ב'דינר' מדי שנה והרבי היה מבקש דיווח גם על כך.

"מצורף בזאת השתתפות"

לקראת חג הפסח תשל"ט שיגר הרבי איגרת ובה מענייני דיומא וכן ברכות ואיחולים

ניצוצי רבי

שונות. מעניינת ההשתתפות בשנת תשי"ג (אגרות קודש, כרך ז, עמ' קסו): "100 \$ בתור נדבה, וצ"ק נוסף על סך 100 \$ בתור הלוואה".

"לי הכסף"

והוסיף: "כרגיל בכגון דא ימסרו

[=השלוחים] גם המחאות ("טשעק'ס") על ההלוואה, החל מהתשלום הראשון, לא יאוחר מראש-חודש כסלו תשמ"ט, והשני עד ר"ח כסלו תש"נ, תשנ"א, תשנ"ב, או תשנ"ג (לכל היותר)".

בעת כינוס השלוחים בשנת תשמ"ח ('התוועדות' תשמ"ח, כרך א, עמ' 504), הודיע הרבי כי כדי להקל על חלק מדאגות השלוחים הנובעות מריבוי ההוצאות, יעניק השתתפות של עשרה אחוזים מהגירעון הכספי

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON

Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213

Hyacinth 3-9250

מוחם מונדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

770 איסטערן פארקוויי
ברוקלין, נ. י.

ב"ה, י"ב אדר א', ה'תשל"ה
ברוקלין, נ. י.

הו"ה אי"א נו"נ
עוסק בצרכי צבור
מו"ה יעקב שי' שורץ

שלום וברכה:

פאטר אני קבלת מכתבו מר"ה אדר א', ות"ה על הברכה, וכבר מלה/אמורה בתוה"ק שכל המברך מהבדך כאה ה' מקור הברכות, שהוספתן מרובה על העיקר.

גם לקרא בככתבו בנוגע תקוותיו ואיחוליו לאחדות ואהוה בין שככות העם בכל מקום שהם. וידוע דיוק הנוסח "ברכנו אבינו - כולנו כאחד", כאשר "כולנו כאחד" אזי "ברכנו אבינו". ובודאי גם ידוע למר"מ כ"כ אדמו"ר הזקן בספר הניא שלו, פ' לב, בנושא זה.

וכדובר כ"פ אשר לכאורה קשה הדבר שהיה אחדות ואהוה אמתית בין כל שכבות העם, על אהת כו"כ עם הכף ונבון אשף פי טבע אין דיעוהיהם שוות, והכס ונבון הרי דעתו תקיפה היא, וביחד עם זה הרי זו היא דרישת הורהנו, תורת הייס, הוראה בהייס, ותורת אמת שכל הוראותי אמהיות. וביאור הענין איך סאפשר הדבר, ולא עוד אלא "קרב הדבר אליך כאד, כפיך ובלבבך לעשותו", הוא על ידי שפקבל כל אחד ואחת עול תורתנו ומצוותי, שעל ידי תורה אהת שניהנה מה' אחד נעשים כולם עם אחד באמת. אלא שרצה הקב"ה בורא אדם ומנהיגו שישתדל כ"א בזה לפי מיסב כווחתיו ובפעילות ועד ליגיעה, שלכן ניהנה הבהירה בזה-ביחד עם היכולת. והמסקנה בנוגע להנהגה בפועל, שמעשה הוא העיקר, מובנה.

ויהי רצון סכיון שיו"ר אגודת גמ"ה הוא, והרי גמ"ה לא מצטטב דוקא לגמ"ה במסוך אלא כולל גם גמ"ה בענינים נפשיים, שיעשה ויוסיף בהאפור בכל מקום שידו מגעת.

בכבוד ובברכה לביטורוק טובות
בכל האפור

נ.ב. כיון שהכל בהשגחה פרטית וכתב לי על גליון רשמי של אגודת גמ"ה, מצו"ב השתתפותי סמלית עכ"פ לקופת גמ"ה זו, שבדאי מהנהלת עפ"י היתר עסקא או בלי רבית כלל.

מכתב התשובה של הרבי למר יעקב שורץ בקשר לקופת הגמ"ה שניהל

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף־שמחה גינזבורג

שבת־קודש פרשת משפטים

כ"ז בשבט, מברכים החודש

"לימוד בכל יום פרשה חומש עם פירוש רש"י (ביום ראשון עד 'שני', ביום שני עד 'שלישי' וכו'), אמירת תהילים בכל יום, סיום ספר תהילים בשבת מברכים – על זאת צריך לשמור. הדבר נוגע לאדם עצמו, לבניו ולבני־בניו".¹

השכם בבוקר² – אמירת כל התהילים בציבור. אחר־כך לומדים בציבור במשך כשעה

מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר־כך – התפילה.

[למנהג רבותינו נשיאינו, קוראים לפני שחרית את ה'שביעי' של פ' משפטים שמו"ת, ואת ההפטרה דפ' שקלים].³

מנהגי קריאת התורה

פותחין הארון⁴, ומוציאין⁵ שני ספרי־תורה. לאחר שמגיעים ספרי־התורה לבימה ניתן למסור גם לקטן לאחוז ספרי־תורה.⁶

"ותגלה ותראה..." אומרים בחול ובמנחה של שבת. ובשבת ויום־טוב בשחרית –

המכניס: וענה לי, שכשהיה ביחידותי אצל הרב, אמר לו הרבי (באיה עניין) להשתדל להוצאת ס"ת, והוסיף ואמר לו שאין זה נוגע להכנסה" (שם). וראה בעניין זה בקצות־השולחן סי' כה בבדה"ש סי"ק סג, ובסי' מנהג ישראל תורה: סו"ס קלד ושי"ו. מהמשפיע הרה"ח ר' שלמה־חיים קסלמן ע"ה שמעתק, שהקפדה להכניס ג"כ, היא מנהג 'בעלי־בתי' שחוששים שתהיה להם בחשבון 'הוצאה' ללא 'הכנסה'...

6 בדבר אופן אחיזת הספרי־תורה בהוצאה והכנסה וכו' – הנה הרבי החזיקו תמיד (גם בהקפות) כשהכתב כלפי חוץ (ואילו גיסו הרה"ח הרשי"ג ע"ה החזיקו תמיד להיפך, וי"א שכך היה מנהג חבי"ד בדורות שעברו, אלא שהנשיאים נהגו אחרת, וע"ע). ובספר 'מנהג ישראל תורה' סי' קלד סי"ק ה מביא מהעב"ץ וכו' שפני הס"ת צ"ל כלפי העם.

כמדומה שנהוג (עכ"פ בין אנ"ש והאשכנזים) לסגור את ארון־הקודש **למנחה** לפני אמירת 'שמע' (ובחול 'גדלו'), וכן (בכל הקהילות) בהחזרת הס"ת לפני אמירת קדיש, ולפני כן לפותחו בהחזרת הס"ת עם אמירת 'הללו'.

הרבי נהג לומר 'שמע', יחד אלוקיננו, גדלנו (כולו), **שלא כמנהג הנפוץ בקהילות האשכנזים לומר 'גדלו לה' אתי לכיוון ארה"ק** וינרוממה שמו יחדיו לכיוון הקהל ויהללו, בהגהת הס"ת מעט (מס' סופרים פי"ד הי"א, מג"א סי' קלד סי"ד, שערי־אפרים שער י ס"ד) לכיוון ארון־הקודש.

7 אג"ק ח"ג עמ' קלח. ובשערי הלכה ומנהגי או"ח ח"א סי"ע קפח העירו משערי־אפרים שער י ס"ו (כצ"ל) ובפתחי־שערים שם, שעל־כ"ל־פנים צריך שיהיה בר־דעת ויחזיקו

* במדור זה – כפרשת שקלים בכל שנה, בלי־נדר – ניסינו לרכז דיני ומנהגי הוצאת והכנסת ספרי־תורה, קריאת התורה וכו'. נשמח לקבל הערות והשלמות. ההנהגות השייכות לשבת זו דווקא, נסמנו בכוכבית בתחילתן.

1 תרגום מאידיש – היום־יום, כה שבט (משיחת שמחת־תורה תרצ"ז, ספר־השיחות תרצ"ז עמ' 203).

2 ע"פ מענה הרבי אין הוראה לומר את הפסוקים שלפני ושארית התהילים, ובתהילים שלאחר התפילה אין לפסוקי "לכו נרננה" מקום כלל. ראה נוסח המענה ומשמעותו ב'התקשרות' גיליון תפד עמ' 17.

3 'היום יום' די טבת.

4 בדרישה ס"י תרנ"א כ' שיש לפתוח את ארה"ק משמאל לימין, ובס"י קבח סי"ק יג כתב שאין קפידא בזה (ובקצות־השולחן סי' כה ס"א העתיק מס"י קבח). אולם נפוץ בבית־חינו ובין אנ"ש לפתוח מימין לשמאל [אודות רשימת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב י"ע בנדון, שנעתקה כאן בשנים קודמות – נכתבה בעפרון בביכל תרמ"ג, והעביר עליה קולמוס וכתב "כ"ז אינו מכוון כלל וכלל", וע"פ הוראת הרבי לא נדפסה בסה"מ תרמ"ג – ראה בקובץ 'הערות התי' ואנ"ש – 1770 גיליון שיא עמ' 66]. וראה 'התקשרות' גיליון רדע עמ' 18.

5 בס' ליובאוויטש וחייליה: עמ' 27, כתב: להוצאת ספרי־תורה היה עולה תמיד אדמו"ר [מהור"צ] ז"ע. אף פעם לא היה מכניס הספרי־תורה להיכל, רק הוצאה לבד, ע"כ.

"בביה"כ" של כ"ק אדמו"ר ראיתי איש אחד שמשתדל תמיד להוצאת ס"ת בכל מניין ומניין, והבחנתי שאף פעם לא היה מכניס, ושאלתי: הרי כולם נוהגים שהמוציא הוא

לוח השבוע

שבעלי הקריאה יהיו דייקנים, והיו מדקדקים על שני עניינים: א) דקדוק התיבות בהברה ברורה. ב) שמירת טעמי הנגינה¹¹.

מדקדקים לשמוע קריאת התורה מתוך החומש¹².

* השנה קוראים בספר הראשון לשבעה עולים בפרשת השבוע – משפטים, לאחר מכן מניחים את הספר השני אצל הראשון, ואומרים חצי קדיש¹³. הגבהה וגלילה לספר הראשון.

"ויעזור...". [אומרים] ותגלה – בוא⁸.
"כ"ק אבותינו רבותינו הקדושים היו מדקדקים ביותר אשר בכל קריאה, אפילו ביום שני וחמישי, מנחת שבת יהיה הסדר: כהן, לוי ישראל"⁹.

אם אין כהן בבית הכנסת, יאמר הגבאי: "אין כאן כהן, יעמוד (פלוגי בן פלוגי, ישראל) או: [לוי] במקום כהן..."¹⁰.

"כ"ק האדמו"רים היו מקפידים ביותר

בציבות ובכבוד. ספר המנהגים – מנהגי קריאת התורה (עמ' 13-15).
הערות הרבי: בסידורים: יעבץ (וע"פ הוצאה הראשונה שהיא של המחבר עצמו יש לברר אם אין זה הוספה מהמ"ל שלאחריו [א"ה]: ואכן בסידור יעב"ץ הוצאת אשכול תשנ"ג, ח"א עמ' שי"ד ותשי"ס, ברור שהדברים הם של המחבר עצמו), חמדת ישראל, תפילת ישראל עם פירוש יאור הישר, אוצר התפילות, כלבו, סידור שליח ועוד – דבחול ובשבת במנחה אומרים ותגלה. ובשבת ויום טוב בשחרית – זיעזור. ובכל הני"ל – ותגלה (בוא"ו). ודלא כסידור עבודת ישראל (ע"פ מסכת סופרים פי"ד הי"ב) – ותגלה [א"ה]: היעב"ץ שם גורס גם במסכת סופרים ותגלה, ומבאר שהנוסח בא בהמשך ליאב הרחמים שלפניו].

אדמו"ר לסידור (נדפסה בסידור יתורה אורי תשמ"ז עמ' 14). ספר השיחות תורת שלום עמ' 2. ספר התולדות אדמו"ר ח"ב עמ' 561. ובאריכות באג"ק כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ ח"ז עמ' קמב. וראה גם ישע"י הלכה ומנהגי אורי ח"א ס"ע קח.

לגבי חזרה אם קרא בטעות (לקוטי דיבורים ח"ב עמ' 456), מתי חוזרין וכיצד – ראה בירור בהתקשרות גיליון שמ עמ' 18.

לגבי טעות שנמצאה בשעת הקריאה בס"ת עצמו, נהוג כמ"ש בסידור יתורה אורי עמ' שסו ובקצות השולחן סי' פו, ולא כנדפס בשו"ת צמח צדק שער המילואים ח"ד סי' ד, בהוצאת תשנ"ד – אורי"ח סי' עו (ראה 'התקשרות' גיליון ת"ר עמ' 16).

12) ספר המנהגים שם מס"המ קונטרסים שם, וכן צויין לימודעה רבה מכ"ק אדמו"ר מהור"ש"ב ני"ע (נדפסה בהוספת לסידור עם דא"ח [עמ' 642, וכן בסידור תו"א הני"ל עמ' 490, ובאג"ק אדמו"ר מהור"ש"ב ח"א עמ' קצ"ג]. וכ"כ בכ"ף החיים סי' קמו ס"ק ח"י בשם החיד"א, עי"ש.

13) יוא"ן מסלקין הראשונה עד שהניחו השניה על השולחן, שלא יסיחו דעתן מן המצוות" (רמ"א סי' קמו ס"ח), ודין זה, להניחה לפני **ההגבהה**, הוא גם כשאין אומרים אח"כ קדיש, כמו כשמסיימים הס"ת הראשון מתוך שלושה ס"ת, או בסיום עליית הישלישי בחוה"מ פסח (שערי אפרים שער י סי"ב). בנפרד, כשיש מפטיר הקורא בס"ת השני, כמו היום, מניחין את הס"ת השני לפני **הקדיש**, כדי שיחול הקדיש על שניהם (מג"א שם ס"ק יב). אין לפתוח את מעיל הס"ת השני עד גמר גלילת והלבשת הס"ת הראשון, כיוון שי"אין עושין מצוות חבילות" (עי"ש בשו"ע ומשנ"ב ובשערי אפרים שם. אבל גם כשאומרים את הקדיש אחרי הס"ת השני, אין מחזירין את הספר הראשון לאמירתו, כמ"ש הלבוש סי' תרפב דפשיטא שהקדיש חל גם עליו, והחמד משה כתב שהוא קצת ביו"ן להניח ס"ת ולא לקרות בו, הובאו בפסקי תשובות ס"ק יא – תודה להרב ישראל יצחק שי' הלפרין מכפר חב"ד). כמובן, הס"ת נשאר על הבימה עד הקריאה בו. הרה"ח ר' מאיר שיחי' הארלינג מסר, שהרבי הקפיד שיניחו את הספר השני מימין הראשון דווקא.

9) ספר המנהגים שם, מלקוטי דיבורים כרך ב עמ' 456 [וספר השיחות תרצ"ו עמ' 51]. והיינו לדאוג לכך שיהיו תמיד כהן ולוי בבית הכנסת. ובודאי שלא לקרוא ללוי או לישראל לעלות ראשון כשיש כהן (אף שבלי"ת ברירה, כשעמד בר"מצוה לעלות במניין של הרבי, הורה הרבי להעלותו במקום כהן אף שזה לא יצא החוצה – פינת ההלכה, שיחת השבוע גיליון 459. וראה בשו"ע הקצר פלי"ה סי"ג ושי"ג).

10) כדי שלא יטעו ויחשיבו את העולה לכהן. כיוון שאמר בגמרא (גיטין נט, ב), שבמצב כזה "יתפרדה החבילה", מעלים מי שרוצים, וניתן להעלות גם לוי (ולא כדעת המסתייגים מזה ע"פ הקבלה), ובפרט אם הוא יחיובי (ראה שו"ע ורמ"א סי' קלה סו"ס ו, פסקי תשובות שם אות י ושי"ג). וכנראה שאין נהגין כדעת המג"א ס"ק יא, שאם הלוי והישראל שווין בתורה – יש להעלות את הלוי ראשון (הובא בקצות השולחן סי' כה בבדי השלחן ס"ק טו).

11) ספר המנהגים שם, ומציינים להני"ל וגם ליספר המאמרים – קונטרסים: כרך ב עמ' 790. למרות שמן הדין יש לדקדק בקריאת שמע, ואף בתפילה ובפסוקי דמזמרה (שו"ע אדה"ז סי' סא סכ"א כ"ב), הרי מסיבות היסטוריות, כיוון שהמשכילים דגלו בשעתו בחכמת הדקדוק, מיעטו החסידים לעסוק בזה, והקפידו על הדקדוק בעיקר בקריאת התורה. ראה בנושא זה: הסכמת מהרי"ל אחי

לוח השבוע

בספר השני עולה המפטיר בפרשת שקלים, מתחילת פרשת כי תשא "וידבר... לכפר על נפשותיכם" (שמות ל, יא-טז). הגבהה וגלילה לספר השני¹⁴. הפטרה: "ויכרות יהודע... לכהנים יהיו" (מלכים ב, יא, יז – יב, יז). אם קרא הפטרת פרשת משפטים, קורא אחריה את ההפטרה הנכונה, ואם נזכר אחר הברכות – קורא אותה בלא ברכה¹⁵.

עלייה לתורה: הנקרא לעלות לתורה, הולך בזריות ממקומו לבימה בדרך הקצרה ויורד בדרך הארוכה¹⁶.

הרבי היה נוגע בעצי-חיים ללא הטלית¹⁷, פותח את ספר-התורה, נוגע בטליתו בתחילת מקום הקריאה ובסופה¹⁸, נושק הטלית במקום

שנגעה בספר-תורה, גולל (סוגר) הספר-תורה¹⁹, מפנה פניו קצת²⁰ לימין, ומברך²¹. פותח הספר-תורה, אומר בלחש, חוץ ממקומות מיוחדים²², אחר הקורא. בגמר הקריאה נוגע בטליתו בסוף מקום הקריאה, ואחר-כך בתחילתו. נושק הטלית במקום שנגע בספר-תורה. גולל, פונה לימין ומברך²³.

העולה שסיים ממתין על הבימה עד שיעלה חברו ויסיים הקריאה שלו, ואז יורד בין גברא לגברא, וקודם ירידתו נוגע בטליתו בספר-תורה מבחוץ ונושק במקום שנגע²⁴.

על אמירת 'מי שבירך' **כִּבְלָ עוֹלָה**, כתב הרבי "כמדומני, בליובאוויטש לא נהגו כן"²⁵.

למעשה רגילים לברך בשבת כל חולה, גם

לימינו. 21) ביברכי אינו מרכין ראשו כלל (ראה ע"ז בשער-הכולל פי"ז סי"א, וראה גם בשו"ת יביע אומר ח"ה חאו"ח

סי' ח אות ד). חוזר ב'רוך ה' המבורך' אחרי עניית הציבור (אף שבסידור סד"ה כשמפסיק כתב בקשר לעניית 'ברכו': "אין להשיץ להמתין... עד שייסימו הציבור, אלא עונה עמהם ביחד" דלא כבסי' קצב סי"א-ב שכי' שונוה אחריהם. וכמדומה שגם בברכת הזימון ענה הרבי אחרי הציבור).

הרבי נהג להגביה ולענוע קצת את הס"ת: לפני תיבת 'ברכו'; וכמה פעמים בשעת הברכה, בעיקר לקראת אמירת השם. בהתיבות: 'ברכו', 'ברוך (בשם ה' זה לא נענע), ברוך אתה ה' (בתחילה ובסוף ברכה ראשונה); ובברכה האחרונה, לפני הברכה ובתיבות: נתן לנו; ובסיום – ברוך אתה ה' (ואולי היו שינויים בזה).

לאחר סיום ברכה אחרונה, הקפיד הרבי להצמיד את האבנט לס"ת ביד ימינו מצד ימין של הס"ת.

22) כנראה הכוונה לחלקי-הפסוקים שהציבור אומרם בקול רם לפני השיץ בקריאת תי"צ ("שוב מחרון אפך..."), י"ג מדות, "וסלחת..."), ודפי בראשית ("ויחי ערב...") בשמח"ת. פסוקים אלו החל הרבי לאומרם עם הציבור וסיימם עם השיץ.

23) בכל זה ראה היום יום ד' אלול, ספר-המנהגים עמ' 13. 24) ספר-המנהגים שם (עמ' 14), ממג"א סי' קמא ס"ק ח (ההמתנה), "יכן נוהגים" (כנראה – הנישוק. וראה ימנהגי מלך' עמ' 31). וכשירוד – ילך בנחת, שלא יהא נראה שהיתה הקריאה עליו כמשא, משניב וכף-החיים שם.

25) אג"ק כרך ב עמ' שכו. ומה שמעמ לכאורה, ששלילת האמירה היתה לא רק כדי שלא לבטל מזמנו של הרבי (אך ייתכן גם שהרבי מוכיר זאת כאן רק כדי להסביר מדוע אין לו ידיעה ישירה בנושא). אגב, שם כתב הרבי: "נוסח... היותר מדויק שראיתי, הוא בסידור תורה אורי", וגם שם,

14) אין להתחיל בקריאת הפטרה עד גמר הגלילה, ולפחות עד שיתחיל לחגור את הס"ת (שערי אפרים שם סכ"ה, עיי"ש בפתחי שערים).

15) לוח כולל-חבי"ד, שי"פ מקץ.

16) שו"ע הבי"י סי' קמא סי"ז ואחרונים, וכן נהג הרבי. 17) ורק בשמח"ת נהג כמנהג כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ נ"ע לאוחז ע"י הטלית (ראה ספר-המנהגים עמ' 13 ובהערה). ומשנת תנשיא הפסיק גם זאת.

כשמעוטף בטלית נוגע בס"ת באמצעות הטלית (לא בכנף ולא בציציתו), וכשאינו מעוטף – באבנט הס"ת.

בספר-המנהגים עמ' 13 בהערה, כתב הרבי על המילים "נוגע בטליתו בתחילת מקום הקריאה": "יודלא כיש נוהרים (הובאו דבריהם בסי' שערי-רחמים [כצ"ל, וכ"ה במקור, סה"מ תשי"ח עמ' 146 – אות ד] ובסי' שערי-חיים [אות כ] על השערי-אפרים שער ד' ס"ג וס"י יז) לנגוע רק בגליון הידיעה". טעם הזהירות הוא כדי שלא לפגוע ח"ו בגוף האותיות. וכמובן שגם למנהגו שמקלין בעצם הנגיעה, עדיין יש להיזהר שלא **לשפשף**, וכן שלא לנגוע ע"י האבנט של אבנט הס"ת וכדומה כדי שלא יפגע הכתב בפועל.

בשעת הברכות אוחז בעצי-החיים בשתי ידיו, ובשעת הקריאה אוחז בשתי ידיו בעץ-החיים הימני.

18) בשנים הראשונות נהג הרבי בזה כך. מאוחר יותר (עכ"פ משנת תשכ"ב ואילך) נהג לנגוע לפני הקריאה בתחילתה, בסופה ובתחילתה, ואחריה בסופה ובתחילתה (והחל משנת האבל תשמ"ח גם בסופה); ולמרות זאת הורה להדפיס את ההוראה המקורית בספר-המנהגים, כהוראה **לרבים**.

19) מקפיד (אם צריך – פותח שוב, ומתאמץ) לסגור לגמרי את הס"ת, כשצד ימין מעל צד שמאל.

20) רק **קצת**, וגם זאת בצורה כמעט בלתי-ניכרת, ע"י שהסיט תחילה את הס"ת מעט שמאלה (הרה"ח רי"ל שי' גורנר). זאת בס"ת הקטן. בגדול – לא הזיזו, אלא עמד

לוח השבוע

מי שיש בו "סכנת היום", בנוסח הקצר "לשבת" הנרפס בשנים האחרונות בסידורי חב"ד²⁶.

המברך ברכת הגומל לאחרי הקריאה הסמוכה לאמירת קדיש, ימתין בברכתו עד אחרי אמירת החציי-קדיש ואז יברך²⁷.

אחר ברכת 'הגומל' – קודם עניית 'מי שגמלך...' – צריכים לענות אמן²⁸.

הנוסע מעבר לים במטוס – מברך גם-כן ברכת 'הגומל'²⁹.

לעניין ברכת 'הגומל' של היולדת –

ההוראה למעשה היא שלא תברך אשה 'הגומל' כלל³⁰.

מנהגנו בלידת בת – לעשות 'מי שבירך' ולקרא שם בקריאה היותר סמוכה ללידה, ולאודווקא בשבת³¹.

ב'מי שבירך' ליולדת בת – הנוסח: "יגדלוה לתורה ולחופה ולמעשים טובים"³².

'ברוך שפטרני' מברכים בלא שם ומלכות, ומברכים אותה גם ביום ב', ה', בראש-חודש, ולאודווקא בשבת³³.

אבל, וכן בעל יארציית כשחל היארציית

חייב עמי 152, ישערי הלי ומנהגי שם).
30 בסדר ברכות-הנהנין לאדמו"ר (פייג ה"ג) כתב שתברך בעזרת נשים וישמענו עשרה אנשים מבפנים, ובקצות השולחן (סי סה בדי-השולחן סי"ק ו) כתב "ועושים מניין בבית היולדת לתפילת מעריב ומברכת הגומל" כנהוג בירושלים (נצוין לו, כמקור לדיון ולא כפסק-דין, באגיק חייב [כצ"ל] עמ' קב, ישערי הלכה ומנהגי או"ח ח"א סי' ק), הרי למעשה מסר הרה"ח רי"ל שיחי' גורנר שהורה לו הרבי שאשה לא תברך ברכה זו (ראה בפרטות ב'התקשרות' גיליון כו עמ' 18 העי' 5).

31 שם, "הוראת כ"ק אדמו"ר מהורייצ נייע [באגיק של הרבי: חיד עמי מח. קיו. חיד עמי נו. חייב עמי רכו. חייב עמי רס], ולהעיר כי "אשה כמאן דמהילא דמיא" (עי' כז, א) [באגיק האחרונות הנ"ל: "ופשיטא שהכוונה תיכף בלידתה"], וראה לקוטי-שיחות חייב עמי 472 [שבשעת קריאת השם היא "התחלת כניסת הנפש האלוקית" כמו בבית-מילה לבן. ובמאמר דלהלן מובא טעם כיו"ב בשם היבני יששכר: "מדוע נמתין אפילו יום אחד מבלי לקרוא שם בישראל, כי אשר יקראו לו נפש חיה הוא שמו וממשך קדושת ישראל על הוולד..."]. המנהגים השונים בעניין זה הובאו במאמרו של הרה"ח הרב אליהו-חונן שיחי' גוראריה ב'התקשרות' גיליון כו עמ' 17, ובספרו 'חקרי מנהגים עמי עט.

32 שם יע"פ מכתב כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב נייע [באגיק שלו חייב סייע רין] (עי' ברכות ז, א, 'שלמרות שאשה פטורה מתלמוד-תורה, יש לה את זכות-התורה בעזרתה לבעלה ולבניה ללמוד'). "היום-יום, כה מניא. אגיק של הרבי חיה עמי רפו ועוד (ראה במפתח האגיק ערך 'נשים'), ונתבאר בחייב עמי שמא.

33 שם 'היום-יום עמי קיב [יב כסלון]. ראה רמ"א סי' רכה. שער-הכולל פכ"ד. אגיק חייז עמי רכה, ישערי הלכה ומנהגי או"ח חייב סי' פה "ומה שבירכו הנשיאים בשם ומלכות, וכמובא בשיחת כ"ק אדמו"ר [ראה לקוטי-דיבורים חייב עמי 528, ובסעי' תרצ"ו עמי 89 ובהערה. ובה"ק בלקוטי-דיבורים חייב עמי 351 ובספר התולדות אדמו"ר האמצעי

לפחות בדפוס שלפניי, ד"צ ברוקלין תשמ"ז, יש לתקן "בעבור שעלה לתורה לכבוד...", כבמחזור-השלם. וכן תוקן לאחרונה בסידורי 'תהלת ה' של הוצאת קה"ת בארה"ק (תשי"ס ואילך). ככל שזוכים, לא אמרו כלל 'מי שבירך' בנוכחות הרבי, אלא ליולדת ולרפואה שלימה. ובכלל אין רגילים לאמור בבית חיינו ובישיבות חב"ד אלא כשנדבו תרומה, או כשיש צורך מיוחד לכבד מישהו, משאי"כ בשאר מנייני חב"ד רגילים לברך כל עולה לתורה. ולהעיר מהידוע, שברך-כלל רבותינו נשיאנו לא היו מתערבים במנהגי ביה"כ (ראה אגיק חייג עמי קנד ועוד, 'התקשרות' גיליונות: תכח עמי 19, תלד עמי 19, תלט עמי 17 ושי"נ).

26 ראה קונטרס הסידור סכ"ג ואילך (נדפס גם בסידור תורה אור תשמ"ז, דף שעה, א), 'התקשרות' גיליון שה עמי 18 וגיליון שח עמי 18 ושי"נ.

27 שם, הוראת הרבי – משום הפסק בין קרה"ת לקדיש (ובשי"ע הקצר ציין לשיחות-קודש – י"ט כסלו תשכ"ב. וראה בארוכה שיחות-קודש תשכ"ג עמי כו. ובתדפיס מס' חקרי-מנהגים חייב, תשורה לנישואין גוראריה-סיגל, י"ג תמוז תשס"ג, עמי לט ואילך, ציין בזה לא"א להרה"צ מבוטשאטש סי' ריט. שו"ת ירד-יעקב (ארגואיטי) סי' מ. אהלך-באמתך פכ"ג סעיף סא, ועוד). וצינו שם לשערי אפרים שער י' סי"ט, ואינו יודע מה הקשר לנדו"ד. ולהעיר שאמירת הקדיש לדעת הרמב"ם היא בשני וחמישי אחרי החזרת הסי"ת להיכל, וביום שיש בו מוסף – לפני מוסף (פייב מהל' תפילה ה"כ-כב. וראה בשי"ע אדמו"ר סי' רפב סי"ב ואילך), כמו במנחת שבת ותיצ גם למנהגנו, אלא שגם שם אנו משתדלים למנוע כל הפסק.

28 שם, הוראת הרבי (ומחאתו על א"הענייה באגיק חיד עמי רס, ישערי הלכה ומנהגי או"ח חייב סי' ק). וכ"כ בשערי-אפרים שער ד ס"ל שצריך לענות 'אמן' (ודלא כמלמדים זכות ש"מי שגמלך" תוכנו כמו 'אמן'). והרי טעות זו, לדלג אמירת 'אמן' ולהתחיל מייד באמירה שלא-חייז, מצויה בכ"מ, כגון בחזרת השי"ץ לפני 'מודים', ובקהילות שאומרות ושמרו' בליל ש"ק לפני אמירתו.

29 שם, ממכתב הרבי שנעתק בהערות שם (לקוטי-שיחות

לוח השבוע

חצי סיבוב, דהיינו שהמגביה הופך פניו כלפי מערב עד האמצע, וחוזר למקומו. ואמר שזה הפירוש במה שכתוב שצריך להסתובב "משמאל לימין"³⁸.

מנהגנו: מגביה הספר-תורה, ולאחרי שמראה אותה לקהל – חוזר ומניחו על הבימה וגוללו בעצמו, ואז יושב על הספסל ואחר כורך המפה³⁹.

מדייקים לגלול הספר-תורה נגד התפר, שמקום התפר יהיה באמצע הספר-תורה מבחוץ⁴⁰.

האבנט חוגרים בתחילת שלישי התחתון של הספר-תורה⁴¹.

הפטרה:

"לא יתחיל המפטיר להפטיר עד שיגמור הגולל לגלול הספר-תורה, כדי שגם הגולל

ביום הקריאה, משתדל לומר החצי-קדיש שאחר קריאת התורה"³⁴.

המגביה ספר-תורה להראות לעם, גוללו עד ג' דפין [=פותח שלושה "עמודים", טורים] ומגביה³⁵.

"כשמגביהין הספר-תורה להראות הכתב לעם, כל אדם ישתדל לקרב עצמו לתיבה כדי שיוכל לקרוא מה שכתוב בספר תורה בעת הגבהת הספר-תורה, ויאמר: "וזאת התורה... ויאדיר"³⁶.

בעת הגבהת הספר-תורה ואמירת 'וזאת התורה' – אין מנהגנו להראות באצבע³⁷.

הרבי לימד את התמימים בבית-חיינו, כשהתפלל עמם לפני שנת תש"י, את סדר הגבהת התורה, שפונים בה כמו ב'בואי בשלום', דהיינו מימין לשמאל, אבל עושים רק

אוי"ח ח"א סי' פו) מצוין לערוך-השולחן (שהיה מראשי האשכנזים) סי' קמו ס"ט ששיבח מנהג זה, שזו עיקר מצוות הגולל – שהוא קושר הסי"ת וינוטל שכן כנגד כולם, ומסיים שמנהג האשכנזים (שהמגביה אינו קושר, ורק קטן גולל הסי"ת) תמוה. ועל טעמו הוסיף הרבי עוד ג' טעמים: א) מוכח מכמה מנהגי סי"ת, שמהדרים שתהיה הסי"ת פתוחה רק בעת הצורך ותיכף ומייד לגוללה. ב) למעט עד כמה שאפשר בחילוקי מנהגי בני ישראל. והרי אצל הספרדים שהגבהת הסי"ת היא לפני קריאת – המגביה חוזר ומניחה על הבימה, וכן הוא הסוגרה (או גוללה. ג) בכדי שתהיה הגלילה כדבעי – ראה שערי-אפרים שער י סי"ט.

40) שם, ע"פ שו"ע סי' קמו ס"ג.
41) שם. צריך חיפוש מה המקור והטעם למנהגו בגלילה, לקשור בתחילת שלישי התחתון דווקא (ספר-המנהגים סי"ע 15. וראה מה שנמסר ע"ז ביכפר חב"ד גיליון 762 עמ' 91, מקור ע"פ הירושלמי פ"ד דתענית ה"ה, שמרע"ה החזיק בשליש הלוחות, עיי"ש).

למנהג העולם לקשור בתחילת שלישי העליון, י"א שזהו ע"ד הדין בקביעת מוזה (ו"ד רפט ס"ב, ברכ"י שם, מנהג ישראל תורה: סי' קמו ס"ק ב).
י"א שמנהגו הוא ע"ד ההפסקה שנעשית בגוף האדם ע"י האבנט בין הלב לחלק התחתון, וגם בסי"ת יש ג' שלישים, ראש גוף ורגל. ויש לבדוק אם יש לזה שייכות לג' שלישים דז"א, בקשלוש התחתון שייך לגילוי למטה בדווקא (ראה תו"א נח, ג).

בדבר החזקת הספר אח"כ, ביבית חיינו גיליון 68 עמ' 2 (וימן כ"ה כסלו תנש"א), מובא: "בשחרית, בדרכו למקומו אחר קריאת, סימן [הרבי] לזה שהחזיק את הסי"ת –

עמ' 32], הנה אין זה הוראה לרבים". ובסי' הלכות והליכות בר מצוה: פ"ה הע' 12 הביא מפי זקני חסידי חב"ד, שרק האדמו"רים בירכו בשם ומלכות, אבל החסידים, כיוון ששפק להם אם קיימו מצוות חינוך בשלימות, מברכים בלא שם ומלכות.

34) ספר-המנהגים, מנהגי 'הגבהה וגלילה', עמ' 15. ולהעיר, שקדיש זה לא נמנה בט"ז, י"ז, י"ח קדישים שצ"ל האבל בכל יום (ותורת מנחם – מנחם ציון ח"א עמ' 39. ח"ב עמ' 481). וראה נטעי-גבריאל ה'אבילות ח"ב פמ"ה סי"א, שהביא מכמה פוסקים שהקדיש שייך עקרונית לבעל-קורא, אלא שנוהגים לכבד את האבל, ויש נוהגים בכך (וכן הוא מנהגו) גם אם האבל לא עלה לתורה.

35) מסכת סופרים פ"ד הי"ד. המני"א סי' קלד סי"ג העיר "ואפשר דדווקא נקט ג", והמשי"ב סי' ק ח' כ' "וני"ל דתלוי לפי כוח המגביה, שיהיה ביכולתו להגביה כשהיא נגלת הרבה" (והרבי ציון לו באג"ק ח"י"ח דלהלן). נהוג לנוע בכתב (טבילית, או באבנט) ולנשק לפני ההגבהה.

36) שם, מסידור אדמו"ר (בשו"ע הוצאת קה"ת תשס"א הוא בעמ' תרכג, וש"נ המקורות לזה).

37) שם. בסי' מנהג ישראל תורה: סי' קלד סי"ח לא מצא את מנהג העולם הזה בסידורים וכי רק ביילקוט מעם לועזי ובספר-חיים מהגר"ח פאלאגי ז"ל, והביא סמך למנהג עפ"י מנחות כ"ט, ב' (ימראה באצבעו ואומר זה"י". אך ראה בלקוטי-תורה דברים לב, ש'לשון זה' הוא דבר ש"יכול להראות עליו באצבעו").

38) הרה"ח ר' יהודה לייב שיחי ביסטריצקי, 'התקשרות גיליון רדע עמ' 17, ועיי"ש דיון בקשר למקורות.

39) שם, והרבי (אג"ק ח"י"ח עמ' תכו, 'שערי הלכה ומנהג

לוח השבוע

המשתתפים בה להמשיך ההתוועדות בסעודת שבת בבתיהם⁴⁴.

כדאי שגם הנשים והבנות יסדרו מצידן התוועדות בשבת או במוצאי שבת⁴⁵.

"משנכנס אדר מרבנים בשמחה" [מתחיל מהיום⁴⁶]: שמחה זו אינה מסובכת בסיבת איזה דבר-מצווה, כי אם מרבנים בשמחה, איזה שמחה שתהיה, גם שמחה בענייני הרשות⁴⁷, כי העיקר היא השמחה.

פרשיות מלאכת המשכן:

"מכיוון⁴⁸ שנכנסים לשבוע דפרשת תרומה (החל מהקריאה במנחת שבת), ולאחרי-זה פרשת תצווה⁴⁹, שבפרשיות אלו⁵⁰ נתבארו כל פרטי הציוויים דמעשה המשכן, כלי המשכן, בגדי כהונה וכו' – כדאי ונכון ביותר שנוסף על לימוד חלק הפרשה בכל יום (עם פירוש רש"י) בשיעורי חת"ת, יוסיפו וילמדו גם מפירושי חז"ל בתורה שבעל-פה⁵¹ (על-כל-פנים מאמר ופירוש אחד על פסוק אחד), כפי שנלקטו כבר בספרים⁵² (ואין צורך לחפש בספרים), "כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני

יוכל להבין ולשמוע ממנו, שחובה היא על הכל לשמוע ההפטרה כמו הפרשה שבספר-תורה⁴¹, לפיכך לא יקראו שניים ההפטרה כאחד בקול רם, ששני קולות אין נשמעים. ויש נוהגים מטעם הידוע להם שלא לסמוך על שמיעה בלבדה אלא הם בעצמם קורין ההפטרה ושומעים הברכות מפי המפטיר. ומכל מקום צריכים ליוהר שלא יקראו בקול רם אלא בנחת (מילה במילה עם המפטיר)"⁴².

כשהיה הרבי ש"ץ, נטל בעצמו את הספר-תורה ואמר 'הללו'⁴³.

[המשך מנהגי השבת:]

המולד: אור ליום ג', בשעה 02:28 ו-17 חלקים.

מברכים החודש: ראש-חודש אדר (תיבת 'אדר': א' בחטף-פתח, ד' בקמץ), ביום השלישי וביום הרביעי.

אין אומרים 'אב הרחמים'.

אחר התפילה – התוועדות בבית-הכנסת. ובוודאי אפילו בשבתות החורף יש לחלק ההתוועדות או לסדרה באופן כזה שיוכלו

להופכו (הנ"ל החזיק הסי"ת כשהכתב כלפי-חוץ).
41*) ואכן רגילים גם לתקן טעויות בקריאתה (כדין קריאת המבואר בשו"ע ואחרונים סי' קמב).

42) שו"ע אדמו"ה סי' רפד סי"א, ע"פ כתבי האר"י, שער המצוות פי' ואתחנן. וכן נוהגין (חוץ מאשר בנוכחות הרבי) קצות השולחן סי' פח סי"ב, ובהערות שבסוף ח"ג לסי' פה סי' קב. א"צ שתהא ההפטרה כתובה בספר נביאים של קלף או אפילו בדפוס, אלא די בכתיבתה לבדה (שם סי' ד ובקו"א, וכן הרבי אמרה מתוך חומש 'תורה תמימה').

בסיום ההפטרה לא היה הרבי מנגן כמורגל, אלא כבכל סוף פסוק.

43) הרה"ח הרב שמעון שיחי יעקובוביץ תלה על לוח אחד מבת-כנסת חב"ד בירושלים ת"ו ליקוט של כמה ממנהיגי (לפני עריכת ספר-המנהגים. נדפסו בשלימותם ב'התקשרות' גיליון רי"ב), וממה (אות טז): "הכנסתה [של הסי"ת] לארוה"ק ע"י המנהיגה, המחזיקה או"י כפי שראה שהקפידו בשעתו בשיבה אצל הרה"ג הרה"ח רח"ש ברוק ע"ה. אולם הרבי, בהגיה את הרשימה האמורה, מחק את כל המנהג וציין לפניו ז"ל.

בסידור כתוב: "ואומר הש"ץ: 'הללו' (ועי' מ"ש בסי' כ"בו – הובא בא"ר רפד, יד ובכ"ף החיים שם, מד, אבל לא בשו"ע רבנו שם – שייהללו שייך לבעל-השחרית). ומאחר שהרבי עצמו נזהר בזה (בדבר שנהג כדי "להוציא את הרבים", ראה

להופכו (הנ"ל החזיק הסי"ת כשהכתב כלפי-חוץ).
41*) ואכן רגילים גם לתקן טעויות בקריאתה (כדין קריאת המבואר בשו"ע ואחרונים סי' קמב).

42) שו"ע אדמו"ה סי' רפד סי"א, ע"פ כתבי האר"י, שער המצוות פי' ואתחנן. וכן נוהגין (חוץ מאשר בנוכחות הרבי) קצות השולחן סי' פח סי"ב, ובהערות שבסוף ח"ג לסי' פה סי' קב. א"צ שתהא ההפטרה כתובה בספר נביאים של קלף או אפילו בדפוס, אלא די בכתיבתה לבדה (שם סי' ד ובקו"א, וכן הרבי אמרה מתוך חומש 'תורה תמימה').

בסיום ההפטרה לא היה הרבי מנגן כמורגל, אלא כבכל סוף פסוק.

43) הרה"ח הרב שמעון שיחי יעקובוביץ תלה על לוח אחד מבת-כנסת חב"ד בירושלים ת"ו ליקוט של כמה ממנהיגי (לפני עריכת ספר-המנהגים. נדפסו בשלימותם ב'התקשרות' גיליון רי"ב), וממה (אות טז): "הכנסתה [של הסי"ת] לארוה"ק ע"י המנהיגה, המחזיקה או"י כפי שראה שהקפידו בשעתו בשיבה אצל הרה"ג הרה"ח רח"ש ברוק ע"ה. אולם הרבי, בהגיה את הרשימה האמורה, מחק את כל המנהג וציין לפניו ז"ל.

בסידור כתוב: "ואומר הש"ץ: 'הללו' (ועי' מ"ש בסי' כ"בו – הובא בא"ר רפד, יד ובכ"ף החיים שם, מד, אבל לא בשו"ע רבנו שם – שייהללו שייך לבעל-השחרית). ומאחר שהרבי עצמו נזהר בזה (בדבר שנהג כדי "להוציא את הרבים", ראה

להופכו (הנ"ל החזיק הסי"ת כשהכתב כלפי-חוץ).
41*) ואכן רגילים גם לתקן טעויות בקריאתה (כדין קריאת המבואר בשו"ע ואחרונים סי' קמב).

42) שו"ע אדמו"ה סי' רפד סי"א, ע"פ כתבי האר"י, שער המצוות פי' ואתחנן. וכן נוהגין (חוץ מאשר בנוכחות הרבי) קצות השולחן סי' פח סי"ב, ובהערות שבסוף ח"ג לסי' פה סי' קב. א"צ שתהא ההפטרה כתובה בספר נביאים של קלף או אפילו בדפוס, אלא די בכתיבתה לבדה (שם סי' ד ובקו"א, וכן הרבי אמרה מתוך חומש 'תורה תמימה').

בסיום ההפטרה לא היה הרבי מנגן כמורגל, אלא כבכל סוף פסוק.

43) הרה"ח הרב שמעון שיחי יעקובוביץ תלה על לוח אחד מבת-כנסת חב"ד בירושלים ת"ו ליקוט של כמה ממנהיגי (לפני עריכת ספר-המנהגים. נדפסו בשלימותם ב'התקשרות' גיליון רי"ב), וממה (אות טז): "הכנסתה [של הסי"ת] לארוה"ק ע"י המנהיגה, המחזיקה או"י כפי שראה שהקפידו בשעתו בשיבה אצל הרה"ג הרה"ח רח"ש ברוק ע"ה. אולם הרבי, בהגיה את הרשימה האמורה, מחק את כל המנהג וציין לפניו ז"ל.

בסידור כתוב: "ואומר הש"ץ: 'הללו' (ועי' מ"ש בסי' כ"בו – הובא בא"ר רפד, יד ובכ"ף החיים שם, מד, אבל לא בשו"ע רבנו שם – שייהללו שייך לבעל-השחרית). ומאחר שהרבי עצמו נזהר בזה (בדבר שנהג כדי "להוציא את הרבים", ראה

לוח השבוע

כופלים הודו לה' אחר כל אחד מהשלושה פסוקים: "יאמר נא... כי לעולם חסדו", וגם ביחיד. דהיינו: הש"ץ מקריא: "הודו... והציבור [אב"א] הש"ץ [אב"א] עונים בקול: "הודו", ואומרים בנחת "יאמר נא ישראל..."; הש"ץ מקריא: "יאמר נא ישראל...", והציבור עונים בקול (והש"ץ עמהם בנחת): "הודו..."; ואומרים בנחת "יאמרו נא בית אהרון..."; הש"ץ מקריא: "יאמרו נא בית אהרון...", והציבור עונים בקול (והש"ץ עמהם בנחת): "הודו..."; ואומרים בנחת "יאמרו נא יראי ה'..."; הש"ץ מקריא: "יאמרו נא יראי ה'...", והציבור עונים בקול (והש"ץ עמהם בנחת): "הודו...".

"ואברהם זקן... זבדיה... ג' פעמים. קדיש-תתקבל. שיר-שלי-יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום.

קריאת התורה. אשרי, ובא לציון, יהללו. הכנסת ספר-תורה. חליצת התפילין. הנחת תפילין דרבנותם⁵⁷, קריאת שמע. פרשיות:

האדם⁵³.

ומה טוב – לתרגם (על-כל-פנים חלק מפירושים אלו) גם בלשון עם ועם, כדי שיהיה "כשולחן הערוך לפני האדם" – גם עבור אלו שלעת-עתה אינם יודעים ללמוד אלא בלשון עם ועם.

ומהמעלות שבזה: א) 'לחיות עם הזמן' – להוסיף חיות בלימוד פרשת השבוע. ב) ועוד ועיקר – שההוספה בלימוד ענייני המשכן ומקדש ממהרת ומזרזת עוד יותר את בניין בית-המקדש השלישי – לא רק "אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבניין הבית"⁵⁴, אלא בניין הבית בפועל ממש.

יום שלישי,

ל' בשבט, א' דראש-חודש אדר

[מנהגי ראש-חודש פורטו לאחרונה ב'התקשרות' גיליונות: תקפה, תקצב, תרא. כאן באו פרטים נוספים].

שחרית: "יעלה ויבוא". חצי הלל⁵⁵.

בקריאת המגילה בווידיאו ניתן לראות שהרבי בירך בעצמו את הברכות שלפני קריאתה, ואעפ"כ ענה אמן אחרי ברכות הש"ץ. ואולי הוא כמו "גביל לתוריי" (ש"ע אדה"ז סי' קסז סי"ט), כמנהגנו באמירת יחיד בין ברכת התפוח ואכילתו בליל ר"ה, ואמירת יחיד ע"י העולה לתורה. וע"ע. (56) הגשי"פ של הרבי (תשלי"ג ואילך), עמי מה, וכן משמע בהיום יום ל' תשרי, ודלא כנדפס בספר-המנהגים עמ' 41 ומשם ב'אוצר', בגיליונות 'התקשרות' בעבר וכו' – הרה"ח ר"י"ל שני גרונר ועוד, קובץ 'הערות וביאורים – אוהלי תורה' גיליון תתי"ט עמ' 73.

ענייה זו, שבה נשתמרה תקנת ההלל המקורית ש"מצווה לענות ראשי פרקים" (ר"ן סוכה לחב, טושו"ע סי' תכב. אנציקלופדיה-תלמודית ערך 'הלל' עמ' תיב ושי"א. אלא שלמנהגנו גם היחיד אומר עניות אלו, דלא כערוך-השולחן שם סי"ט). ובפרט שימנהג ישראל שעונים 'הודו' ו'אנא באופן של ירע"ש ו'שטרעם" – 'התועדויות' תשמ"ו ח"ב עמ' 146. ומצווה לפרסם. (ובניגוד למה שכתבנו כאן בעבר) החון הרה"ח ר' משה ש"י טלישבסקי סיפר, שבכל פעם שהתפלל לפני התיבה שחרית דיו"ט במניין של הרבי – היה מנגן בפסוקי הודו וכו', והרבי היה מעודד זאת, וכך עשו כו"כ בעלי-תפילה (התקשרות) גיליון תקצ עמ' 17), ובוודאי נעשה הדבר באופן שלא הפריע לענייה הנ"ל. (57) בסי' יאות חיים ושלוש (סי' כה ס"ק כ) כתב דמנהג

וצ"ע אם נכללים בזה גם המאמרים שאינם דנים בעשיית המשכן אלא בפעולתו (הקרבת קורבנות, קטורת וכו'), עיין בגמ' שבת ע"ב, ד"ב 'יונקט אופה' ובפירושי שם, דמשמע לכאורה שמה שקשור בפעולת המשכן, כמו אפיית לחם הפנים, אינו נכלל בל"ט מלאכות שבת הנלמדות מ'**מלאכת המשכן**'. מאידך, נאמר לגבי מלאכת הוצאה במשנה (צו, סע"א): "שכן היתה עבודת הלויים", בהובלת הקרשים. ואולי גם זה נכלל בבנייה. דיון בנושא מופיע בפתיחת סי' אגלי-טל, וע"ע]. (53) רש"י ר"פ משפטים.

(54) מדרש-תנחומא פ' צו אות יד [ובעניין פרשיות אלו במיוחד, ציינו למאור ושמש ר"פ פקודי]. (55) לשאלה היכן יש לענות אמן על ברכת הש"ץ ילקרוא את ההלל, לכאורה ברור שאין לענות זאת אלא לפני ברכה שמברך כל אחד לעצמו, וכבר העירו משו"ע אדמו"ר סי' נט סו"ס ד **שבברכת המצות אין עונים אמן** אחרי שהש"ץ מסיים הברכה בין הברכה להמצווה, (ומש"כ בסי' תריט סי"ח "אלא שעשכשו על הרוב אין הש"ץ מכוון כלל להוציא אחרים, לכן יברך כאו"א לעצמו בלחש, ויזהר לסיים קודם שיסיים הש"ץ, כדי שיוכל לענות אמן אחר ברכת הש"ץ, **וכן הזין בברכת הלל**...". הכוונה (כמכוח במ"א ס"ק ג, מקור הדברים) רק לומר שגם בהלל ולולב יברך כל אחד לעצמו, ולא שגם שם ימתין לענות אמן על ברכת הש"ץ) אבל

לוח השבוע

קדש, והיה כי יביאך. שש זכירות. חליצת
התפילין. הש"ץ יאמר [ועכ"פ: יסיים] בקול –
מזמור (כלשהו, כדי לומר הקדיש), חצי קדיש,
מוסף.
יום רביעי
א' באדר, ב' דראש-חודש
דיני ומנהגי ראש-חודש, כראתמול.

מפי מהרח"י, ולהניח את הוודאי הוא דברי הרמ"ע מפאנו" (שמתיר, כפי שמביא ודן בזה שם). והנה בהוספות לשו"ע אדה"י (מהדורת קה"ת הישנה, חלק ג'ד עמ' 1310 הע' 7) הובא, שאם לא הניחן קודם מוסף יניחם אח"כ. וצ"ע אם למנהגנו יש לנהוג כהוראתו בזה.

רבים וכן שלמים שראו בסידור האריז"ל שלא להניח תפילין אחר מוסף, וכשאין הציבור ממתנינים להם [דבר שכיח למתפללים בביכ"י מנוסח אחר, וייתכן אפילו למאחרים בביכ"י חב"ד], נהגו להניחן לפני מוסף ולבטל ע"ז תפילת מוסף בציבור, "וזה בוודאי לא אריך למעבד הכי, לבטל תפלה בציבור בשביל ספיקא אולי יצא הדבר

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית

דייטש

הרה"ח ר' זלמן-יודא, ר' יוסף-יצחק, ר' אברהם-משה

וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו